

УДК 811.11'373

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/56-1-18>**Марина ВОЙНА,***orcid.org/0000-0002-0447-7928*

кандидат філологічних наук,

асистент кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

Навчально-наукового інституту філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна) *marusia1987v@gmail.com***Марія РАКІТИНА,***orcid.org/0000-0002-8182-7004*

кандидат філологічних наук,

асистент кафедри мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

Навчально-наукового інституту філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

(Київ, Україна) *yanuwevi4@gmail.com*

МАНІПУЛЯТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЕВФЕМІЗМУ В КИТАЄМОВНИХ МЕДІАТЕКСТАХ

Статтю присвячено маніпулятивному функціонуванню евфемізмів (слова і вирази, здатні вуалювати події і факти, що викликають в суспільній свідомості свідомо несприятливу оцінку або антипатію, представляють собою спосіб мовленнєвого маніпулювання на мовному рівні) у китаємовних медіатекстах. Визначено мету статті як дослідити функціонування евфемізмів як свого роду способу мовленнєвого маніпулювання на матеріалі китайських медіатекстів. Зазначено, що медіа використовують мову як інструмент для створення і поширення повідомлень, що впливають на суспільну свідомість. Роль маніпулятивного впливу зростає в сучасному суспільстві, і впливаючий, маніпулятивний аспект евфемізмів у мові медіа є недостатньо вивченим в лінгвістичному плані. Оскільки завдання прихованого мовного впливу полягає у зміні ставлення реципієнта до певних явищ, цей вплив ґрунтується на привнесенні в лексичні одиниці нових конотацій і смислів, на зміні асоціативного поля слова. Таким чином, асиметрія мовного знака і значення – одна з умов мовного впливу. Наголошується, що маніпулятивний потенціал евфемізму не вичерпується механізмом асоціативності. Це пов'язано з тим, що евфемістичний ефект не завжди виникає в силу асоціацій з позитивним денотатом. І в українській, і в китайській мовах існують як спільні, так і відмінні способи евфемізації мови. Однак, як відомо, українська та китайська мови є типологічно різними: українська – флективна, китайська – ізолююча. Крім того, розрізняються системи письма в обох мовах: в українській мові – фонетичне письмо, а в китайській – ідеографічне. Тому в китайській мові використовуються не тільки універсальні, а й власні унікальні прийоми утворення евфемізмів, в тому числі і маніпулятивних. Підсумовується, що евфемізми являють собою лінгвістичну універсалію, а, отже, природа і механізми маніпулятивного впливу евфемізмів аналогічні в різних мовах. Головною «універсальною» мовною функцією евфемізмів є пом'якшення мови. У китайській мові використовуються не тільки універсальні, а й власні унікальні рівні утворення евфемізмів, в тому числі і маніпулятивних: фразеологічний, дериваційний, графічний та стилістичний.

Ключові слова: евфемізм, китайський, маніпулятивний, мовний, вплив.

Marina VOINA,*orcid.org/0000-0002-0447-7928*

Phd in Linguistics,

Assistant Professor at the Department of Languages and Literatures of the Far East and South-East Asia

Educational and Scientific Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Kyiv, Ukraine) *marusia1987v@gmail.com***Mariia RAKITINA,***orcid.org/0000-0002-8182-7004*

Phd in Linguistics,

Assistant Professor at the Department of Languages and Literatures of the Far East and South-East Asia

Educational and Scientific Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Kyiv, Ukraine) *yanuwevi4@gmail.com*

MANIPULATIVE POTENTIAL OF EUPHEMISMS IN THE MEDIA TEXTS IN MANDARIN

The article is devoted to the manipulative functioning of the euphemisms (words and expressions veiling the events and facts that cause a deliberately negative perception or antipathy in the public consciousness. The euphemisms act

as a method of speech manipulation at the linguistic level) in Mandarin-written media texts. The purpose of the article is to investigate the functioning of euphemisms as a speech manipulation based on the media texts in Mandarin. In this research, it is noted that the media uses language as a means of creating and spreading messages that influence public consciousness. The role of manipulation is increasing its significance, however, the influential, manipulative aspects of euphemisms in the language of the media are insufficiently studied linguistically. Since the task of the indirect linguistic influence is to change the recipients' attitude towards certain phenomena, this influence is based on new connotations and meanings of lexical units, as well as changing the associative field of the word, overall. Thus, the disbalance between the linguistic sign and meaning is one of the conditions of linguistic influence. The manipulative potential of the euphemisms is not limited to the associativity. This is due to the fact that the euphemistic effect does not always arise due to associations with a positive denotation. The Ukrainian and Mandarin languages have both common and different ways of euphemizing. However, it is important to remember that Ukrainian and Mandarin are typologically different: Ukrainian is inflected, Chinese is an isolating language. In addition, the writing systems in both languages differ: the written Ukrainian language is phonetic, while Mandarin is ideographic. Therefore, the Mandarin language embraces not only universal, but also its own unique methods of generating euphemisms, including manipulative ones. In this research, it is concluded that euphemisms are linguistic universals, and, therefore, the nature and mechanisms of the manipulative influence of euphemisms might be similar in different languages. The main "universal" linguistic function of euphemisms is to soften the language material. The Mandarin language includes not only universal, but also its own unique formation of euphemisms, such as manipulative ones: phraseological, derivational, graphic, and stylistic.

Key words: *euphemism, Mandarin, manipulative, linguistic, influence.*

Постановка проблеми. Мовне маніпулювання здійснюється на трьох рівнях: фактичному (ретельне дозування і спотворення важливої для об'єктивного уявлення про подію або факт інформації), логічному (порушення законів логіки і різні прийоми брехливої аргументації) та мовному (широкий спектр прийомів – від закріплення нових конотацій за ключовими поняттями до вправного використання різних засобів художньої виразності) (ЕСС, 2011: 463).

Евфемізми як слова і вирази, здатні вуалювати події і факти, що викликають в суспільній свідомості свідомо несприятливу оцінку або антипатію, представляють собою спосіб мовленнєвого маніпулювання на мовному рівні. Роль маніпулятивного впливу зростає в сучасному суспільстві, і впливаючий, маніпулятивний аспект евфемізмів у мові медіа є недостатньо вивченим в лінгвістичному плані.

Медіа використовують мову як інструмент для створення і поширення повідомлень, що впливають на суспільну свідомість. Мовне маніпулювання – це прихований мовний вплив на адресата, що навмисно вводить його в оману щодо задуму або змісту повідомлення. У процесі мовного маніпулювання порушуються такі основні правила поведінки мовця, як чесність (заборона на введення аудиторії в оману щодо мети мови, її змісту тощо), скромність (заборона на публічні образи та безвідмовні прямі оцінки) і передбачливість (інформування про уявну небезпеку, заборона на введення паніки).

Мовне маніпулювання – відбір і використання засобів мови з метою впливу на адресата, який може здійснюватися на різних рівнях: лексичному, синтаксичному, стилістичному тощо.

Оскільки завдання прихованого мовного впливу полягає у зміні ставлення реципієнта до певних явищ, цей вплив ґрунтується на привне-

сенні в лексичні одиниці нових конотацій і смислів, на зміні асоціативного поля слова. Таким чином, *асиметрія мовного знака і значення* – одна з умов мовного впливу. Евфемізація є одним з найбільш поширених способів мовного маніпулювання на лексико-семантичному рівні.

Аналіз джерел. Евфемістичні одиниці здатні впливати на підсвідомість людини, тобто досягати сугестивного ефекту. Характеризуючи тексти, розраховані на сугестивний вплив, дослідники відзначають, що вони будуються таким чином, щоб обдурити, усипити, нейтралізувати свідомість, обійти контроль «критичного розуму» і другої сигнальної системи (Мегентесов, Мохамад, 1997: 22). Ті ж самі цілі переслідує і комунікатор, коли використовує в своїй промові евфемізми для зняття негативних емоцій адресата. Сугестивний ефект евфемії засновано на механізмі асоціативності, завдяки якому «мовець має свого роду формальний захист... як би відволікає увагу співрозмовника від забороненого поняття, маючи на увазі, принаймні, формально, інший зміст» (Видлак, 1967: 276).

Мета статті. Дослідити функціонування евфемізмів як свого роду способу мовленнєвого маніпулювання на матеріалі китайських медіатекстів.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо як приклад поширений в українських і китайських ЗМІ евфемізм *нешкодити* – 化解 в значенні *вбити* – 杀死. У цьому випадку в українській мові для позначення негативного денотата використовується слово, що викликає додаткові асоціації з чимось позитивним. Виникненню даних асоціацій сприяє внутрішня форма слова:

1. *Нешкодити* → *робити нешкідливим* (СУМ, 1972: 660).

2. *Нешкідливий* → *який не завдає кому-, чому-небудь* (СУМ, 1972: 406).

3. Шкода → збиток, псування (СУМ, 1972: 478).

У китайській мові простежується схожа ситуація, слово 化解 не несе в собі ніяких негативних конотацій, на відміну від слова 杀死 – де кожен з ієрогліфів 杀 і 死 означають «вбивати» і «смерть». Відповідно слово 化解 не сприяє виникненню негативних асоціацій.

4. 化 → перетворюватися, змінюватися (на краще); розвиватися; оновлюватися (Колодко, 2004: 317).

5. 解 → вирішувати; усувати (труднощі, неприємності); примиряти, вирішувати (конфлікти); ліквідувати (Колодко, 2004: 398).

Таким чином, використовуючи евфемізм знешкодити – 化解, мовець формально має на увазі таку дію, яка допомогла уникнути шкоди (збитків, псування) в українській мові, і зміну на краще, вирішення конфлікту в китайській мові. Отже, такий мовний вплив має бути позитивно сприйнято адресатом. Це явно виражений маніпулятивний вплив: в психіку реципієнта приховано впроваджуються установки, що не збігаються з його власними. Незважаючи на всю очевидність табуйованого денотату (*вбити* – 杀死), евфемізм *знешкодити* – 化解 володіє стійкою позитивною конотацією за рахунок виникаючих асоціацій з чимось корисним, кращим.

Однак маніпулятивний потенціал евфемізму не вичерпується механізмом асоціативності. Це пов'язано з тим, що евфемістичний ефект не завжди виникає в силу асоціацій з позитивним денотатом. Евфемізми можуть утворюватися і шляхом фонетичних викривлень, аббревіатур, скорочень, перефразування за рахунок збільшення числа компонентів висловлювання. При таких способах утворення евфемізм лише злегка видозмінює табуйоване слово або словосполучення, тому мова не йде про асоціативність.

К. Торопцева вважає, що можна говорити про так званий механізм «буфера» у тих випадках, коли евфемізм грає роль «проміжної ланки, своєрідного «буфера» між словом з негативною конотацією і свідомістю учасників комунікації» (Торопцева, 2003: 35). Так, в наступних прикладах з українських та китайських медіа в ролі «буфера» виступають словосполучення з широкозначною семантикою:

«Так, Латвія та Естонія вирішили вислати по три російських дипломати, Литва – чотирьох, а Болгарія – десятьох людей. Причиною такого кроку вони називають «діяльність, яка не сумісна з дипломатичним статусом»».

女性腰围突然发福, 须防卵巢癌.

(Коли обсяг талії жінки раптово збільшується в об'ємі, необхідно попередити рак яєчників).

У першому прикладі під таким розпливчастим формулюванням як *«діяльність, яка не сумісна з дипломатичним статусом»* евфемістично позначається шпигунство. У другому прикладі з китайського журналу евфемізм 腰围发福 (поправитися, дослівно «талія роздобріла») замінює слово 胖 (товстий), яке майже не вживається в нормативному медійному стилі китайської мови. Дані словосполучення не викликають позитивних асоціацій у реципієнта, проте, будучи досить невідзначеними, вуалюють пряму номінацію, створюють пом'якшувальний ефект. Механізм буфера діє за принципом: «Немає слова – немає проблеми».

На нашу думку, найбільш сильний маніпулятивний вплив на людину здійснюється за допомогою, так званих політичних евфемізмів. Даний термін використовується для позначення групи евфемізмів, «вживаних в текстах політичної комунікації, адресатом яких є масова аудиторія, з метою пом'якшити негативні асоціації, пов'язані з деякими фактами, часто за рахунок спотворення сенсу самого описуваного факту» (Обвинцева, 2003: 51).

Англійський лінгвіст Дж. Лоуренс вважав, що евфемізм є невіддільним від військової і політичної інтриги (Lawrence et al., 1973: 44). Аналізуючи приклади евфемістичних замінів, що використовуються в сфері політики (*ліквідація* – 消灭 замість *вбивство* – 谋杀, *захисні маневри* – 防护机动 замість *напалмові бомбардування* – 凝固汽油弹袭击), Дж. Лоуренс приходив до висновку, що провідним мотивом евфемізації в подібних випадках є приховування істинних політичних цілей.

Евфемія як тактика підміни понять за допомогою лексики і фразеології, приховування неприємних фактів і спотворення інформації є прагненням до коректності мовної поведінки з метою впливу на аудиторію, корекції її ціннісних установок (Григораш, 2013: 336).

Перерахуємо докази того, що евфемізми є ідеальним засобом для маніпулювання людиною та мають величезний маніпулятивний потенціал (Баскова, 2006: 11).

1) Евфемізми приховують справжню сутність явища за рахунок створення нейтральної або позитивної конотації, за рахунок дії механізму асоціативності і механізму «буфера»;

2) Прихований спосіб передачі інформації більш ефективний, ніж прямий вплив на людину;

3) Реципієнт зазвичай не встигає виокремити евфемізми з контексту і осмислити їх, так як величезний інформаційний потік, що транслюється каналами масової комунікації, ускладнює орієнтацію в мовному матеріалі та його критичну оцінку;

4) Щоб надати лексичній одиниці статус евфемізму, треба зрозуміти, який саме референт ховається за цим словом; якщо адресат з яких-небудь причин (дефіцит часу, недостатній рівень освіти, відсутність необхідних пресупозиційних знань) не може цього зробити, значить, евфемізм не буде їм «розпізнано»;

5) Мала частина реципієнтів знайома з цим лінгвістичним явищем (в основному, це філологи та журналісти); не знаючи суті явища, неможливо зрозуміти, як здійснюється маніпулятивний вплив.

Серед лінгвістів поширене негативне ставлення до евфемізмів, функціонуючих в політичному дискурсі, які характеризуються як прийом «помилкової семантики» або як «слова-прикриття» (Кульман, 1978: 145).

Деякі автори відмовляють політичним евфемізмам в статусі істинних евфемізмів, так як вони представляють собою навмисне спотворення істини. На думку І. Гальперіна, якщо евфемізму не вдається зберегти зв'язок з позначуваним денотатом, то він перестає бути евфемізмом (*недоїдання* – 营养不良 замість *голод* – 饥饿) (Гальперин, 2012: 175). В. Москвін розмежовує евфемію і дезінформацію, вважаючи, що вони протиставлені функціонально (за комунікативною метою). Мета евфемії – пом'якшення вираження (*повний* – 丰满 замість *товстий* – 胖), мета дезінформації – брехня, обман, спотворення істини (*фукусімська аварія* – 福島事故 замість *фукусімська катастрофа* – 福島灾难) (Москвін, 2001: 61).

З нашої точки зору, вищенаведені приклади все ж є евфемізмами, незважаючи на слабкий зв'язок з денотатом. По-перше, вони замінюють слова і вирази, які були небажаними для комунікатора в даній ситуації, могли викликати негативну реакцію; по-друге, вони мають нейтральну конотацію, і, по-третє, відповідають основним цілям евфемізації мови: уникнути конфлікту в спілкуванні, приховати неприємні явища дійсності.

Оскільки евфемізми являють собою лінгвістичну універсалію, є підстави вважати, що природа і механізми маніпулятивного впливу евфемізмів аналогічні в різних мовах. І в українській, і в китайській мовах існують як спільні, так і відмінні способи евфемізації мови. Однак, як відомо, українська та китайська мови є типологічно різними: українська – флективна, китайська – ізолююча. Крім того, розрізняються системи письма в обох мовах: в українській мові – фонетичне письмо, а в китайській – ідеографічне. Тому в китайській мові використовуються не тільки універсальні, а й власні унікальні прийоми утворення евфемізмів, в тому числі і маніпулятивних.

У китайській мові існують різноманітні способи утворення евфемізмів. За класифікацією китайського філолога Чжан Чаня (Чжан, 2013: 14) вони поділяються на такі мовні рівні: *лексико-семантичний, фразеологічний, дериваційний, графічний та стилістичний*. Ці мовні рівні включають в себе ряд прийомів мовного вираження евфемізації мови. Однак, для створення евфемізмів, що функціонують в сучасних медіатекстах і маніпулюють свідомістю людини, підходять не всі перераховані вище рівні евфемізації. Розглянемо далі кожен рівень окремо.

Лексико-семантичний рівень творення евфемізмів найчисельніший та найпродуктивніший. Але у даному дослідженні не представляє собою особливого інтересу в силу достатньої кількості досліджень на цьому рівні (Война, Ракітіна, 2022). Ми звернемося до наступних у списку мовних рівнів, аби наочно продемонструвати потенціал утворення і функціонування маніпулятивних евфемізмів для китайської мови.

Фразеологічний рівень

Головна мовна функція евфемізмів – пом'якшення мови, а у фразеологізмів вона не є основною або відсутня взагалі. Для того щоб фразеологічна одиниця могла виконувати евфемістичну функцію, вона повинна маскуючим, вуалюючим способом позначати негативно оцінюваний соціумом денотат [Сеничкина Е.П. Эвфемизмы русского языка: Спецкурс. / Е.П. Сеничкина. – М.: Высшая школа, 2006. – 151 с., с. 34].

У китайськомовному медіадискурсі евфемізми фразеологічного рівня, що мають маніпулятивний вплив, використовуються вкрай рідко.

“卢在战术端的几次变化都是被动而为,实际上已经黔驴技穷” (东方体育 2018年04月23日) (东方体育).

(«В кінці гри кілька тактичних змін гравця Лу були пасивними, він дійсно вже **вибився з сил**»).

Чень'юй “黔驴技穷” дослівно означає «*мистецтво осла з Гуйчжоу на цьому вичерпалося*», в образному значенні – «*вибитися з сил, видихнутися, вичерпати свої можливості*». У цьому прикладі такою фразою автор евфемістично вказує на те, що гравець вже не в кращій формі, щоб проявляти себе на майданчику. Евфемістичний потенціал вираження полягає в прикрашанні реальних обставин і дійсного стану справ гравця.

“在笔者看来, 发展中国家应改弦易辙, 效仿中国。它们应提出一个问题: 中国在过去70年走了什么道路才取得如此成就?” (环球网).

(«На мою думку, країни, що розвиваються, повинні змінити курс і наслідувати приклад Китаю. Вони повинні поставити запитання:

який шлях пройшов Китай за останні 70 років, щоб досягти цього?»».)

Автор використовує вираз “改弦易辙” який дослівно перекладається як «змінити струни, змінити шлях». У цій статті автор дослідження наголошує на неприпустимості для Китаю наслідувати парадигму розвитку країн Заходу, у тому числі Америки, оскільки сліпа «європеїзація» та «американізація» країни не є підходящим ані у політичному, ані у економічному аспекті Китаю. Маніпулятивний потенціал евфемізму проявляється в його завуальованості.

Дериваційний рівень евфемізації

Під деривацією в лінгвістиці розуміється «утворення нових слів за допомогою афіксів згідно словотворчим моделям, властивим даній мові» (Ахманова, 2007: 129). Широке розуміння деривації має на увазі «утворення слів за допомогою афіксації, словоскладання, конверсії, абрєвіації» (ЛЭС, 2002: 467). У китайських засобах масової інформації реалізація евфемістичної зашифровки на дериваційному рівні досягається завдяки здатності афіксів зі значенням заперечення 不, 没, 非, 未 пом'якшувати, «применшувати» лексичне значення слова, а також завдяки абрєвіації, яка затемнює внутрішню форму слова.

При **негативній префіксації/ 否定前缀** утворення евфемізму відбувається за моделлю: негативний префікс + іменник (прикметник, прислівник), антонімічний за змістом слова-табу.

“布林肯和拉皮德在会晤后举行的联合记者会上说，双方已经开始讨论应对上述情况的“其他选项”。美联社解读，“非外交选项”涵盖范围颇广，从“加码”制裁乃至采取军事行动，都有可能。” (22).

(«Блінкен і Раяд заявили на спільній пресконференції після зустрічі, що сторони почали обговорювати «інші варіанти» вирішення ситуації. Associated Press пояснює, що «недипломатичні варіанти» охоплюють широкий діапазон, від «надмірних» санкцій до військових дій.»)

“非外交选项” «недипломатичні варіанти» – евфемізм для слова “战争” «війна». Словосполучення “非外交选项” не викликає позитивних асоціацій у реципієнта, проте, будучи досить невизначеним, вуалює пряму номінацію, створює пом'якшувальний ефект.

“福建省的军事演习表明不扼险以制敌之術，未易胜” (新华网 2016年05月15日) (新华网).

(«Військові навчання в провінції Фуцзянь показують, що якщо не тримати в руках контроль над стратегічною позицією противника, то його не просто перемогти.»)

У тих випадках, коли евфемізм з негативною префіксацією використовується в тексті ЗМІ без

співвіднесення з прямою номінацією, його маніпулятивний потенціал значно зростає. Наприклад, при описі яких-небудь серйозних проблем уникають слова 复杂 – складний, 艰难 – важкий, 困难 – тяжкий, замість них використовуються евфемізми 不容易 – непростий, 未易 – не просто, які вуалюють значимість проблеми, дозволяють більш м'яко подати матеріал.

Сучасна китайська абрєвіатура (缩略语) – стисла форма китайської лексики, що дозволяє шляхом спрощення, скорочення та/або узагальнення деякої її частини (включаючи власні імена) трансформувати в нову лексику (凌远征, 2000: 27). У засобах масової інформації Китаю **абрєвіація/缩略语** не володіє широкими можливостями для здійснення маніпулятивного впливу на свідомість адресата. В ході нашого дослідження, при аналізі статей з інформаційно-новинних порталів китайського Інтернету, нами був зафіксований один випадок вживання маніпулятивного евфемізму шляхом абрєвіації.

“最新万亿GDP城市排行：谁是最大黑马？” (国民经略).

(«Найновіший рейтинг країн «трильйонників» за рівнем ВВП: хто темна конячка?».)

У цьому прикладі абрєвіатура GDP – Gross Domestic Product взята з англійської мови. У китайській мові є свій економічний термін, що позначає ВВП – 国内生产总值, його абрєвіатура – 总产值. Автор спеціально не використовує китайський термін, щоб заплутати реципієнта, зробити речення незрозумілим. Таке затемнення внутрішньої форми іменника, за допомогою іншомовної абрєвіатури, сприяє вживанню слова у функції евфемізму і створює передумови для маніпулювання адресатом.

Графічний рівень евфемізації

Графічна евфемія рідко згадується в лінгвістичній літературі в зв'язку з її статусом «найменш цікавого» вигляду евфемії (Пушкар, 2013: 120). Сюди відноситься синкопа – опущення середини слова або апокопа – опущення кінця слова, а також в письмовій мові повна або часткова заміна слова трьома крапками (наприклад, f***, s***). Однак через ієрогліфічне письмо, китайській мові таке явище не притаманне.

У ході нашого дослідження, в китайських ЗМІ нами не було зафіксовано жодного евфемізму, який би реалізувався в тексті на графічному рівні, оскільки, в цілому, явище графічної евфемії використовуються переважно при передачі прямої мови для позначення нецензурних виразів і лайок.

Наведемо приклад графічної евфемії в китайській мові, він ґрунтується на різному читанні

ієрогліфів і їх частин: 两人做一个大大的吕字 (*Дві людини зробили великий ієрогліф 吕*). Ієрогліф 吕, розпадається на два самостійних – 口, 口 «два рота». Неважко зрозуміти, прізвище 吕, що нагадує схематичне зображення двох ротів, має на увазі значення «поцілуватися». У китайській мові, особливо у веньяні, коли люди з якоїсь причини не хотіли прямо написати ім'я людини або назву предмета, вони використовували цей прийом.

Стилістичний рівень евфемізації

Евфемізація в китайських медіатекстах може здійснюватися за допомогою тропів, в яких гармонійно поєднуються образність і пом'якшеність поняття названого предмету. Тропи – стилістичне перенесення назви, вживання слова в переносному (не прямому) сенсі з метою досягнення більшої художньої виразності (Галич, 2001: 241).

Деякі китайські дослідники вважають, що по своїй семантичній структурі евфемізми – один з різновидів тропів (梁红梅, 2001: 27). Відмінність цього різновиду тропу від інших – в його призначенні і в сфері застосування. Евфемізми мають на меті не образне уявлення дійсності, як тропи поетичної мови, а затемнення, прикриття непривабливих явищ життя або нескромних думок, намірів.

Маніпулятори свідомістю не часто використовують стилістичні способи евфемізації. У ході нашого дослідження, найбільш уживаними тропами в китайських мас-медіа текстах є метафора, метонімія і синекдоха. Розглянемо докладніше основні стилістичні способи утворення маніпулятивних евфемізмів.

Метафоризація значення/ 借喻的意义. Як відомо, метафора – це троп, що складається у вживанні слів і виразів у переносному значенні на основі подібності, аналогії тощо. (Ахманова, 2007: 231). Семантичний зсув, що виникає при метафоризації, засновано на більш-менш очевидній схожості між предметом або поняттям в сфері табу і відповідним денотатом за межами цієї сфери.

“安杰尔科维奇认为，库尔蒂知道塞族人的反应，因为他的目的在于挑起冲突，以有理由开始对塞族人进行彻底的种族清洗。”(日记经济).

(«Ангелкович вважає, що Курті знав реакцію сербів, оскільки його метою було спровокувати конфлікт, який би виправдав початок повної «етнічної чистки» сербів.

Слово “清洗” «чистка» в “汉语大词典” «Великому словнику китайської мови» визначається як 洗净 «вимити, очистити», 清除 «чистити, прибрати» (汉语大词典, 2002: 2534). Відповідно, у жодному зі своїх словникових значень слово “清洗” не має на увазі вбивства, знищення людей,

тому, вживання слова в переносному сенсі здатне виконувати евфемістичну функцію – послаблювати, нейтралізувати негативну реакцію аудиторії. Безсумнівно, через те що вираження “种族清洗” використовується часто в мові китайських ЗМІ, більшість носіїв мови розуміють, що воно насправді означає. Проте, вплив нейтрального, навіть побутового слова “清洗” «чистка» на психіку реципієнта, в будь-якому випадку, буде не таким сильним, як вплив емоційно забарвлених слів “谋杀” «вбивство» або “歼灭” «знищення».

Метонімізація значення/ 借代的意义. Для того щоб зрозуміти сутність даного процесу, звернемося до визначення цього терміна: «Метонімія (від грец. metonymia – перейменування) – троп або механізм мови, що полягає в регулярному або оказіональному переносі назви з одного класу об'єктів або окремого об'єкту на інший клас або окремий предмет, який асоціюється з ним за суміжністю» (ЛЭС, 2002: 300). Метонімізація значень як спосіб утворення евфемізмів заснована на асоціативних зв'язках між денотатом у сфері табу і нешкідливим денотатом.

1. “与上一代不同，今天，典型的员工形象可能受过良好训练，拥有大学资历的专业人士，而不是工厂里的蓝领”(人民网 2013年07月23日)(人民网).

(«На відміну від попереднього покоління, сьогодні типовими представниками персоналу різних компаній і установ є особи, які мають вищу професійну освіту, а не «сині комірці».)

Після економічної реформи Китаю в китайську мову прийшли нові слова 白领 «білі комірці», 蓝领 «сині комірці», які з'явилися вперше в англійській мові. Людей, які займаються розумовою працею, називають 白领 білими комірцями, а виразом 蓝领 сині комірці – людей, які займаються фізичною працею. Використання не прямої номінації, у контексті цього речення, не ображає людей, що займаються фізичною роботою. Маніпуляція свідомістю здійснюється за рахунок нейтральної фрази яка затемнює внутрішню форму слова.

У широкому сенсі синекдоха / 提喻法 є прикладом своєрідного різновиду метонімії. Нам здається ближчим вузьке розуміння синекдохи як тропу, що складається в заміні назви цілого назвою будь-якої його частини, в назві часного замість назви загального і навпаки (Ахманова, 2007: 405).

За допомогою евфемізмів, утворених за рахунок синекдохи, у ЗМІ з'являється можливість витончено маніпулювати людською свідомістю:

“新华社报道，新华社管理层对这一决定感到惊讶，并要求立即取消。该声明指出，这一步阻

碍了通过台湾海峡的正常新闻交流”(新华网 2009 年 4 月 12 日)(新华网)。

(«Агентство Xinhua повідомляє, що його керівництво здивоване цим рішенням і вимагає його негайної відміни. У заяві агентства наголошується, що цей крок перешкоджає нормальному журналістському обміну через Тайванську протоку».)

У цьому прикладі мова йде про скасування владою Тайваню акредитації для журналістів, які представляють материковий Китай на острові Тайвань. «台湾海峡» «Тайванська протока» – евфемізм, який використовує Пекін, щоб не називати Тайвань іншою країною. Позначення Тайваню не як самостійної країни, а як усього лише про-токи дозволяє Китаю розцінювати свою колишню провінцію в якості деякого географічного об'єкта

і тим самим принижувати незалежність, суверенність Тайваню.

Висновок. Евфемізми являють собою лінгвістичну універсалью, а, отже, природа і механізми маніпулятивного впливу евфемізмів аналогічні в різних мовах. Головною «універсальною» мовною функцією евфемізмів є пом'якшення мови. У китайській мові використовуються не тільки універсальні, а й власні унікальні рівні утворення евфемізмів, в тому числі і маніпулятивних: фразеологічний, дериваційний, графічний та стилістичний. Враховуючи вищезазначений аналіз, можна зробити висновок, що евфемізми мають на меті не образне уявлення дійсності, як тропи поетичної мови, а затемнення, прикриття непривабливих явищ життя або нескромних думок, намірів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва : КомКнига, 2007. 607 с.
2. Баскова Ю.С. Эвфемизмы как средство манипулирования в языке СМИ: на материале русского и английского языков: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Краснодар, 2006. 16 с.
3. Видлак С. Проблема эвфемизма на фоне теории языкового поля. Этимология: Материалы и исследования по индоевропейским и другим языкам. Москва, 1967. С. 267-285.
4. Война М.О., Ракітіна М.І. Лексико-семантичний вимір евфемії в текстах сучасних китаємовних ЗМІ. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». Вип. 52, Т. 1, 2022. С. 141-146.
5. Галич О. Теорія літератури: підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. Київ : Либідь, 2001. 488 с.
6. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка. Опыт систематизации выразительных средств. Москва : Книжный дом «Либроком», 2012. 376 с.
7. Григораш А. С. Евфемізм як засіб маніпуляції свідомістю (на матеріалі англомовних мас-медійних текстів. Мовні і концептуальні картини світу. 2013. Вип. 46 (1). С. 328-336.
8. Колодко С. А. Китайсько-український словник: 80 000 слів. Київ : Консультант, 2004. 1176 с.
9. Кульман А.Д. Слова-прикриття как средство манипулирования общественным сознанием. Техника дезинформации и обмана. Москва : Мысль, 1978. С. 144-159.
10. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В.Н. Ярцева. 2-е изд., доп. Москва : Большая рос. энцикл., 2002. 709 с.
11. Мегентесов С.А., Мохамад И. Лингвистические аспекты психического воздействия и приемов манипуляции. Краснодар, 1997. 111 с.
12. Москвин В.П. Эвфемизмы: системные связи, функции и способы образования. Вопросы языкознания, 2001. № 3. С.58-70.
13. Обвинцева О.В. Эвфемизм в политической коммуникации (на материале английского языка в сопоставлении с русским): Дис. ... канд. филол. наук. Екатеринбург, 2003. 192 с.
14. Пушкар О. І. Графічні засоби вираження евфемії / дисфемії [Електронний ресурс] Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови, 2013. Вип. 10. С. 119-121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_10_2013_10_30
15. Словник української мови: у 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. Т. 3. (3). Київ : Наук. думка, 1972. 744 с.
16. Торощева Е.Н. Эвфемистические наименования в аспектах языка, истории и культуры: Дис. ... канд. филол. наук. Москва, 2003. - 193 с., с. 35.
17. Чжан Чань. Эвфемизация в русском и китайском языках: лингвокультурологический и лингвопрагматический аспекты: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Волгоград, 2013. 23 с.
18. Энциклопедический словарь-справочник. Выразительные средства русского языка и речевые ошибки и недочеты / под ред. А.П. Сковородникова. 3-е изд. Москва : Флинта, 2011. 480 с.
19. Lawrence J. Unmentionables and Other Euphemisms. London: Gentry Books, 1973. 84 p.
20. 东方体育 URL: <http://sports.eastday.com/a/180423114150746000000.html> (2021-07-23)
21. 环球网 URL: <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1646773864128079857&wfr=spider&for=pc> (2019-10-08)
22. <https://m.gmw.cn/baijia/2021-10/15/1302640442.html> (2021-10-15)
23. 新华网 URL: http://www.xinhuanet.com/legal/2016-05/15/c_1118868797.htm (2022-04-15)
24. 凌远征. 现代汉语缩略语. 北京语文出版社, 2000年. 99页.
25. 梁红梅. 委婉语的语用分析. 天津外国语学院学报, 2001年, 27-30页.
26. 日记经济 URL: <https://cn.dailyeconomic.com/world/2022/08/03/14790.html> (2022-08-03)
27. 汉语大词典. 上海汉语大词典出版社, 2002年. 2785 页.

28. 人民网URL: http://paper.people.com.cn/rmrbhwb/html/2014-07/23/content_1455942.htm(2021-08-25)
29. 新华网URL: http://www.xinhuanet.com/local/2009-04/12/c_129602943.htm (2022-09-03)
30. 国民经略URL: https://m.thepaper.cn/baijiahao_19280185 (2022-08-02)

REFERENCES

1. Ahmanova O. S. Slovar lingvisticheskikh terminov. [Dictionary of linguistic terms]. Moskva : KomKniga, 2007. 607 p. [in Russian]
2. Baskova Yu.S. Evfemizmyi kak sredstvo manipulirovaniya v yazyike SMI: na materiale russkogo i angliyskogo yazyikov: avtoref. dis. ... kand. filol. nauk. [Euphemisms as a means of manipulation in the language of the media: on the material of Russian and English languages]. Krasnodar, 2006. 16 p. [in Russian]
3. Vidlak S. Problema evfemizma na fone teorii yazyikovogo polya. Etimologiya: Materialy i issledovaniya po indoevropyskim i drugim yazyikam. [The problem of euphemism against the background of the theory of the language field. Etymology: Materials and research on Indo-European and other languages]. Moskva, 1967. pp. 267-285. [in Russian]
4. Voina M.O., Rakitina M.I. Leksyko-semantychnyi vymir evfemii v tekstakh suchasnykh kytaiemovnykh ZMI. [Lexico-semantic dimension of euphemia in texts of modern Chinese media]. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Drohobych : Vydavnychiy dim «Helvetyka». Vyp. 52, T. 1, 2022. pp. 141-146. [in Ukrainian]
5. Halych O. Teoriia literatury: pidruch. dlia stud. filol. spets. vyshch. navch. zakl. [Theory of literature: textbook for philology students of special higher educational institutions]. Kyiv : Lybid, 2001. 488 p. [in Ukrainian]
6. Galperin I.R. Ocherki po stilistike angliyskogo yazyika. Opyt sistematzatsii vyrazitelnykh sredstv. [Essays on the style of the English language. Experience of systematization of expressive means]. Moskva : Knizhnyi dom «Librokom», 2012. 376 p. [in Russian]
7. Hryhorash A. S. Evfemizmy yak zasib manipuliatsii svidomistiu (na materiali anhlomovnykh mas-mediinykh tekstiv). [Euphemisms as a means of manipulating consciousness (on the material of English-language mass media texts)]. Movni i kontseptualni kartyny svitu. 2013. Vyp. 46 (1). pp. 328-336. [in Ukrainian]
8. Kolodko S. A. Kytaisko-ukrainskyi slovnyk: 80 000 sliv. [Chinese-Ukrainian dictionary: 80,000 words]. Kyiv: Konsultant, 2004. 1176 p. [in Ukrainian]
9. Kulman A.D. Slova-prikryitiya kak sredstvo manipulirovaniya obschestvennyim soznaniem. Tehnika dezinformatsii i obmana. [Cover words as a means of manipulating public consciousness. Technique of disinformation and deception]. Moskva : Myisl, 1978. pp. 144-159. [in Russian]
10. Lingvisticheskii entsiklopedicheskii slovar [Linguistic Encyclopedic Dictionary] / gl. red. V.N. Yartseva. 2-e izd., dop. Moskva : Bolshaya ros. entsikl., 2002. 709 p. [in Russian]
11. Megentesov S.A., Mohamad I. Lingvisticheskie aspektyi psicheskogo vozdeystviya i priemov manipulyatsii. [Linguistic aspects of mental influence and manipulation techniques]. Krasnodar, 1997. 111 p. [in Russian]
12. Moskvina V.P. Evfemizmy: sistemnyie svyazi, funktsii i sposoby obrazovaniya. [Euphemisms: system connections, functions and methods of formation]. Voprosy yazykoznanii, 2001. # 3. pp. 58-70. [in Russian]
13. Obvintseva O.V. Evfemizm v politicheskoy kommunikatsii (na materiale angliyskogo yazyika v sopostavlenii s russkim): Dis. ... kand. filol. nauk. [Euphemism in political communication (on the material of English in comparison with Russian)]. Ekaterinburg, 2003. 192 p. [in Russian]
14. Pushkar O. I. Hrafichni zasoby vyrazhennia evfemii / dysfemii [Graphic means of expressing euphemism / dysphemism]. [Elektronnyi resurs] Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 10 : Problemy hramatyky i leksykologii ukrainskoi movy, 2013. Vyp. 10. pp. 119-121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_10_2013_10_30 [in Ukrainian]
15. Slovnyk ukrainskoi movy: u 11 t. [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes]. / [red. koleh. I. K. Bilodid (holova) ta in.]. T. 3. (Z). Kyiv : Nauk. dumka, 1972. 744 p. [in Ukrainian]
16. Toroptseva E.N. Evfemisticheskie naimenovaniya v aspektah yazyika, istorii i kul'tury: Dis. ... kand. filol. nauk. [Euphemistic names in aspects of language, history and culture]. Moskva, 2003. 193 p. [in Russian]
17. Chzhan Chan. Evfemizatsiya v russkom i kitayskom yazyikah: lingvokulturologicheskii i lingvopragmaticheskii aspekty: avtoref. dis. ... kand. filol. nauk. Volgograd [Euphemization in Russian and Chinese: linguoculturological and linguopragmatic aspects], 2013. 23 p. [in Russian]
18. Entsiklopedicheskii slovar-spravochnik. Vyrazitelnyie sredstva russkogo yazyika i rechevyie oshibki i nedochetyi [Encyclopedic dictionary-reference book. Expressive means of the Russian language and speech errors and shortcomings]. / pod red. A.P. Skovorodnikova. 3-e izd. Moskva : Flinta, 2011. 480 p. [in Russian]
19. Lawrence J. Unmentionables and Other Euphemisms. London: Gentry Books, 1973. 84 p. [in English]
20. Dongfang yuti [Oriental Sports]. URL: <http://sports.eastday.com/a/18042311415074600000.html> (2021-07-23) [in Chinese]
21. Huan qiu wang [World Wide Web]. URL: <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1646773864128079857&wfr=spider&from=pc> (2019-10-08) [in Chinese]
22. <https://m.gmw.cn/baijia/2021-10/15/1302640442.html> (2021-10-15) [in Chinese]
23. Xinhua Wang [Xinhuanet]. URL: http://www.xinhuanet.com/legal/2016-05/15/c_1118868797.htm (2022-04-15) [in Chinese]
24. Ling yuan zheng. Xiandai hanyu suo lueyu. [Modern Chinese abbreviations]. Beijing yuwen chubanshe, 2000 nian. 99 p. [in Chinese]
25. Liang hong mei. Weiwan yu de yu yong fengxi. [Pragmatic Analysis of Euphemism]. Tianjing waiguoyu xueyueyuan xuebao, 2001 nian. pp. 27-30 . [in Chinese]
26. Riji jingji [Diary Economy]. URL: <https://cn.dailyeconomic.com/world/2022/08/03/14790.html> (2022-08-03) [in Chinese]
27. Hanyu da cidian. [Chinese Dictionary]. Shanghai dacidian chubanshe. 2002 nian, 2785 p. [in Chinese]
28. Renmin wang. [People's Network]. URL: http://paper.people.com.cn/rmrbhwb/html/2014-07/23/content_1455942.htm(2021-08-25) [in Chinese]
29. Xinhua Wang [Xinhuanet]. URL: http://www.xinhuanet.com/local/2009-04/12/c_129602943.htm (2022-09-03) [in Chinese]
30. Ren ming jing lue [National Economics]. URL: https://m.thepaper.cn/baijiahao_19280185 (2022-08-02) [in Chinese]